

Historisch portret

Standaard Poedel

'Grand Caniche'

Foto: Los Mejores Animales Domésticos

Waardig, grappig, clownesk, elegant en vriendelijk, maar soms een beetje bezitterig.

In oude geschriften, documenten, boeken en op prenten en schilderijen is de geschiedenis van hondenrassen vastgelegd. En het werk dat ze doen. Meegaan op jacht, het drijven en hoeden van een kudde, het bewaken van huis en haard en het gezelschap houden van de mens. Elke maand gunt *Onze Hond* de lezer een inkijkje in de rijke historie van een hondenras. Deze maand: de Standaard of Grote Poedel, ofwel *Grand Caniche*.

Ik kan mij als de dag van gisteren herinneren hoe blij wij, exposanten van jachthonden, waren toen de Poedels van de rasgroep Jachthonden naar die van de Gezelschapshonden werden 'verplaatst'. Die blijdschap had vooral te maken met 'concurrentie' tussen de rasgroepen, want voordat de Poedels verhuisden naar de rasgroep Gezelschapshonden, konden er vier subtypen Poedels (Standaard, Middenslag, Dwerg en Toy) in zes vachtkleuren (zwart, wit, bruin, abrikoos, grijs en rood) aan de eindkeuring van de Jachthonden deelnemen. Poedels, en de Standaard Poedels voorop, laten vaak een spectaculair gangwerk zien en daar kunnen de jachthonden – neus aan de grond – niet altijd tegenop.

Diversiteit aan Poedels

Een eenkleurige Poedel kan zwart, wit, bruin, grijs en abrikoos zijn, waarbij er in de rasstandaard bij elke kleur nog een bijzonderheid wordt vermeld. Zo moet bruin 'diep, nogal donker, uniform en warm' zijn, terwijl abrikoos 'van licht abrikoos naar rood of zelfs oranje' kan gaan. Niet alle vachtkleuren zijn even oud; zo wordt de kleur grijs in 1966 erkend en de abrikooskleur in 1977.

Omdat een vacht met lange koorden lijkt op een *koningsmantel*, mag alleen een Koordenpoedel de naam 'Koningspoedel' dragen

STANDAARD OF GROTE POEDEL

Land van herkomst: Frankrijk

FCI nummer: 172

Rasgroep: 9, Gezelschapshonden

Rasvereniging: Nederlandse Poedel Club

Website: www.nederlandsepoedelclub.nl

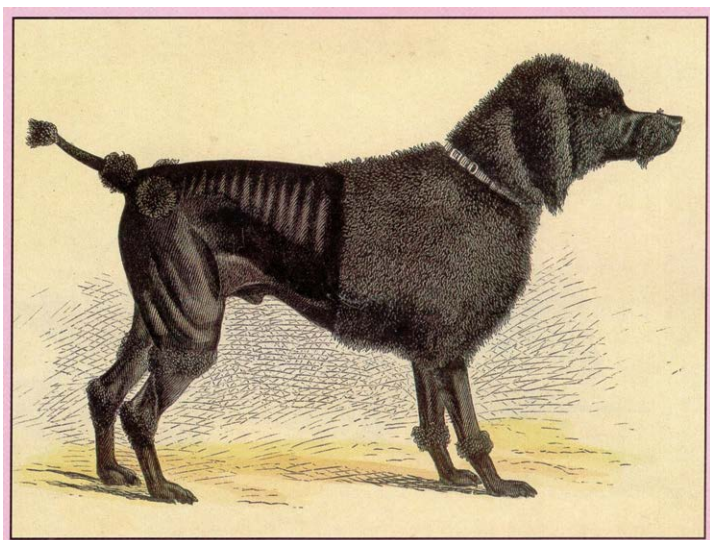
Standaard Poedels in de kleuren bruin, wit, grijs en zwart.

Poedelnaakt – zonder kleding, kaalgeschoren

Des Poedels kern – de zaak waar het uiteindelijk om gaat,
afkomstig uit 'Faust' van J.W. von Goethe

Poedelprijs – kleine prijs voor de verliezer

Poedelen – spetteren of spelen in het water

Gravure van een Poedel uit circa 1870. De eigenaresse is Madame Felix in Parijs. De hond is getrimd in een versie van het 'leeuwtoilet'.

Bijzonder is ook dat de rasstandaard een toevoeging kent: 'De keuring van een Poedel tijdens een show betekent niet dat hij in een trimwedstrijd wordt beoordeeld. Het moet niet worden bevorderd en/of gestimuleerd om honden over te toiletteren.' Men onderscheidt bij het trimmen van Poedels onder andere het 'leeuwtoilet', modern toilet, Engels toilet, het Scandinavische of 'Terriërtoilet' en het 'puppytoilet'.

Behalve een onderscheid in de maten en kleuren, bestaan er ook verschillende vachtstructuren. Zo zijn er Poedels met een krul- of kroesvacht en een koordvacht. De koordvacht ontstaat als de vacht niet wordt uitgekamd, de haren draaien zich dan in lange spiralen.

De eerste Poedel die in 1888 in Nederland wordt ingeschreven in het Nederlands Honden Stamboek – het NHSB – is hoogstwaarschijnlijk een Koordenpoedel geweest. De Koordenpoedel is slechts korte tijd populair; het onderhoud van de vacht is tijdrovend en te ingewikkeld.

Intussen heeft de Poedelfamilie er een erkend lid bij gekregen: de Franse Krulhaar, meerkleurig – de *Chien particolore à poil frisé*. In het afgelopen aprilnummer van *Onze Hond* heb je met dit ras kennis kunnen maken.

Tot de verbeelding spreken

Dat de Poedel tot onze verbeelding spreekt, is af te leiden uit het aantal spreekwoorden en gezegden dat er bestaat. 'Poedelnaakt', 'des Poedels kern' en 'Poedelprijs' zijn zomaar een paar voorbeelden.

Zowel Frankrijk als Duitsland zien zichzelf als land van herkomst, maar ondertussen is het Engeland waar de Poedel geschiedenis schrijft. De eerste inschrijving van een Poedel in het *stud book* van *The Kennel Club* is in 1874.

'Watervogelhond' en de Barbet

Het is John Caius (1510-1573), de lijfarts van de Engelse koningin Elizabeth I, die als een van de eerste natuurkundigen een Poedel beschrijft. Hij noemt zo'n hond een *Canis aviarius* of *Canis aquaticus*, vrij vertaald een 'watervogelhond'. Minstens zo interessant is dat Caius meldt dat deze hond vanaf de schouders tot aan het puntje van de staart wordt kaalgeschoren, zodat hij bij een apport minder weerstand in het water ondervindt. Minder weerstand in het water ondervinden is één reden om de vacht te verwijderen. Op het hoofd, de borst, de oren en de gewrichten laat men het haar staan; de gewrichten worden zo beschermd tegen reumatiek. Zelfs het aanbrengen van een lintje in de kuif heeft een historische betekenis: als Poedels met dezelfde kleuren in het water liggen, kunnen de eigenaren hun hond snel herkennen.

Na Caius zijn er nog vele tientallen andere auteurs geweest die in tijdschriften en boeken over de Poedel schrijven. Vrijwel alle auteurs zijn van mening dat de Poedel afstamt van de Barbet, ook een Franse waterhond. De populariteit van de Poedel draagt bij aan het feit dat de Barbet pas aan het einde van de twintigste eeuw buiten Frankrijk bekendheid krijgt.

Georg Stubbs (1724-1806) maakt dit schilderij van een waterhond of Poedel rond 1780. De Engelsen noemen dit schilderij 'A Norfolk Water Dog', maar ook 'A White Poodle in a Punt'. Het portret hangt in de National Gallery in Washington.

'Le canard'

De naam van het ras – *Caniche* – heeft de Poedel in eerste instantie te danken aan het Latijnse woord voor 'hond': *cane*. Vandaar ontwikkelt de naam zich via de populaire jachtbuit van de Poedel: *le canard* ofwel 'de eend'; een *caniche* is een vrouwtjeseend. Verwarrend is dat door de jaren heen de namen Barbet en *Caniche* afwisselend worden gebruikt. Pas in het vierde kwart van de negentiende eeuw zou er in uiterlijk een duidelijke splitsing komen tussen de Barbet en de *Caniche*. De Barbet dankt zijn naam aan zijn baard: *barbe* is Frans voor 'baard'.

Een tijdgenoot van Caius, de Zwitserse natuuronderzoeker Conrad Gesner (1516-1565), beeldt in zijn werk *Historia Animalium* een *Wasserhund* af en schrijft:

'Diser is vil grösser / hat viel lenger haar / dan der vorbeschriben Vogelhund / ganz ähnlich dem Hunde so man auf Frantzösich Barbet nennt' ('Deze is veel groter en heeft veel langer haar dan de hiervoor beschreven Vogel-hond en lijkt heel erg op de hond die men in het Frans Barbet noemt'). En ook Gesner gaat verder met de mededeling dat deze *Wasserhund* wordt geschoren en hij besluit met: *'Die Engellender nennend jn Awaters-pagnelle'* – 'De Engelsen noemen hem Waterspaniel'.

Een mooi voorbeeld van twee namen voor dezelfde hond is het schilderij van George Stubbs (1724-1806), waarop een hond in een bootje is te zien. Engelsen noemen dit schilderij *A Norfolk Water Dog* en daarbuiten is het vaak bekend als *A White Poodle*.

Frans statussymbool

De grote Franse natuuronderzoeker Georges-Louis Leclerc, Comte de Buffon (1707-1788) kan worden beschouwd als een van de grondleggers van de moderne biologie en geologie. Volgens Buffon ligt de oorsprong van de Barbet – en daarmee dus ook van de Poedel – in Afrika. In zijn levenswerk *Histoire naturelle, générale et particulière*, dat tussen 1749 en 1783 in 24 delen verschijnt, wordt een gravure van een Grand Barbet afgebeeld.

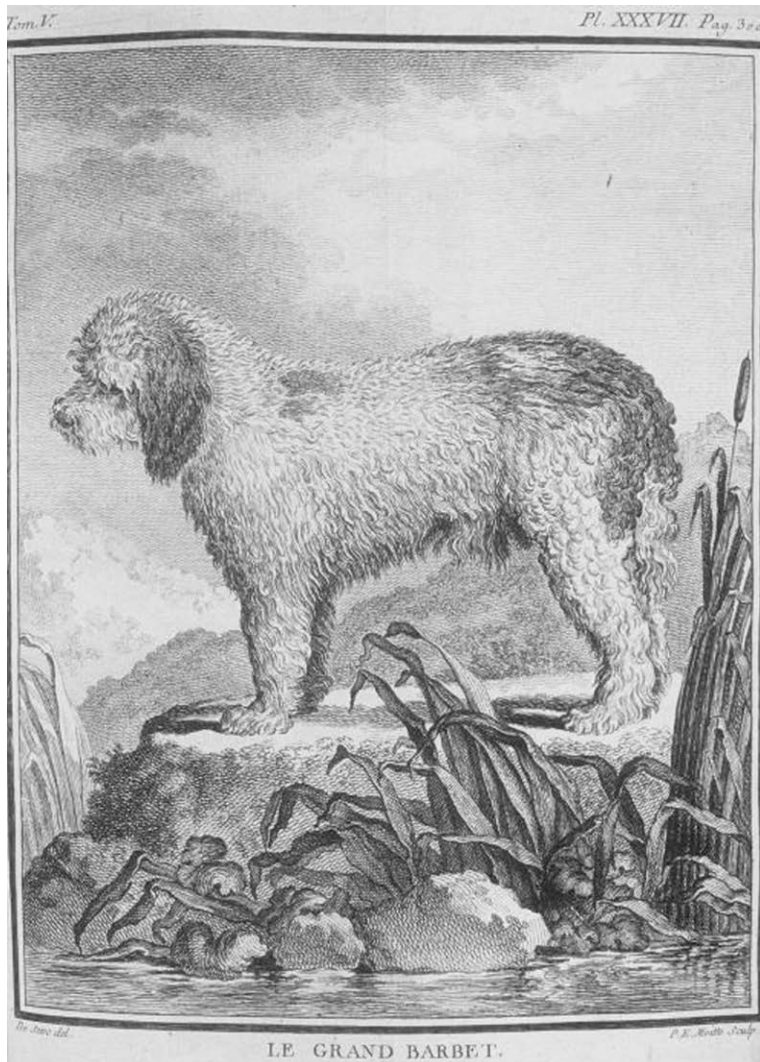
In *Tous les Chiens* (1934) van Hubert Heuillet staan twee afbeeldingen: één van een *Caniche Français: Caniche à poil cordé* – een Koordenpoedel – en één van een *Caniche Allemand: Caniche à poil frisé*.

In de achttiende eeuw zijn er bij de Franse *high society* en aan het hof van koning Louis XVI (1754-1793) al Poedels, waarmee de reputatie als 'salon-hond' wordt bevestigd. En zeg nu zelf: te midden van de pracht en praal aan het achttiende-eeuwse Franse hof is de Poedel hét statussymbool. Majestueus, kunstig getrimd en met een statig, zelfverzekerd gangwerk. Het gaat zelfs zo ver dat hofdames hun kapsel – pruiken – net zo willen hebben als de vacht van de in model geknipte Poedels.

Frans hofdames willen hun kapsels – pruiken – net zo hebben als de vacht van de in model geknipte Poedels

Schnüren Pudel uit Ludwig Beckmanns 'Die Deutschen Hunde und ihre Abstammung', verschenen in 1895.

Afbeelding van een Grand Barbet in 'Histoire naturelle, générale et particulière' van graaf Georges-Louis Leclerc de Buffon (1707-1788), een Franse natuuronderzoeker in de achttiende eeuw.

Langharige steppenhonden

Duitse kynologen gaan ervan uit dat de voorouders van de Poedel moeten worden gezocht bij de oude Duitse *Wasserhund* of *Wasserspaniel*. In het laag Duits sprak men vroeger van *puddeln*, dat 'in het water plonsen' betekent. En dat is precies wat de Poedel doet bij de jacht op waterwild. De Poedel moet overigens niet worden verward met de *Schaffpudel* of *Hütepudel*, een lid van de groep *Altdeutsche Hütehunde*, een niet door de FCI erkend ras.

In 1746 schrijft Heinrich Döbel in zijn *Jagdpraktika*: 'So er dresiret wird, steht er auch vor Hühnern, Hasen und dergleichen, sucht firm, ist nicht so rasch wie ein Hühnerhund, doch fleißig und vor der Flinte wohl zu gebrauchen' ('Niet zo snel als de Vogel hond, wel vlijtig en onder het geweer goed te gebruiken').

De twee meest bekende negentiende-eeuwse Duitse kynologen zijn Richard Strebel (1861-1940) en Ludwig Beckmann (1822-1902). In hun boeken *Geschichte und Beschreibung der Rassen des Hundes* (1895) en *Die Deutschen Hunde und ihre Abstammung* (1904-1905) maken ze flink ruimte voor 'Der Deutsche Pudel'. Waar Beckmann de overtuiging heeft dat de Poedel zonder enige twijfel verwant is aan *Deutsche Hirtenhunden* en slechts een *klimatische Varität* is van langharige steppenhonden, noemt Richard Strebel de Poedel een kruising tussen langharige herdershonden en brakken of andere jachthonden.

Een andere Duitse bron is het boek van Johann Friedrich von Flemming: *Der vollkommene Teutsche Jäger* uit 1719. Hij beschrijft de Poedel als volgt: 'De herders hebben vrij lage drijfhonden, die een krullerige vacht hebben. Zij krijgen deze honden uit noordse landen, vooral uit IJsland. Zulke IJslandse *Pudel* worden gekruist met een jachthond en de jongen krijgen lange oren en een krulvacht, die, zodat zij beter kunnen zwemmen, worden ontdaan van het meeste dikke haar. Ze blijven een rechte baard en wenkbrauwen houden en de staart wordt gecoupeerd. De Fransen noemen deze hond Barbet vanwege de snor en de baard.'

Een Duitse Fransman of een Franse Duitser?

'Große Pudel' en 'Kleine Pudel'

Al in de achttiende eeuw is de Poedel in Duitsland een bekend ras, dat over het gehele land is verspreid en door zowel de adel als het gewone volk wordt gefokt. Echter, in het midden van de negentiende eeuw worden andere rassen populair. Dit gaat ten koste van de Poedel, hoewel er tegelijkertijd sprake is van een georganiseerde Poedel-fokkerij.

In 1893 wordt de eerste rasvereniging in Duitsland opgericht, de *Deutscher Pudel-Klub e.V.* In Frankrijk is het de *Club du Caniche de France* die de belangen behartigt. Tot deze club behoren ook de vier waterhonden: de Portugese, Spaanse, Friese en de Barbet. Het eerste Poedel-stamboek in Duitsland, dat in 1904 verschijnt, bestaat tot op de dag van vandaag.

De eerste FCI-rasstandaard wordt in 1935 van kracht en in hetzelfde jaar wordt een gecoupeerde staart een voorschrift. Opmerkelijk is dat in de standaard blijft staan dat een lange, goed gedragen staart geen fout is. De Standaard Poedel heeft een schofthoogte van tussen de 45 en 60 centimeter.

De Duitse auteur Johann Georg Krünitz (1728-1796) schrijft in zijn *Hundlexikon* dat er twee soorten Poedels zijn: de *Große Pudel* en de Spaanse *Kleine Pudel*. Krünitz vermeldt dat de Grote Poedel graag in het water springt en dat men hem africht om kleine vogels, onder andere eenden, uit het water te apporteren. Hij doorzoekt het riet totdat hij de buit heeft gevonden.

Het is opmerkelijk hoe weinig oude kynologische rasmonografieën er in de Franse taal over de Poedel zijn verschenen; voor oude beschrijvingen zijn we voornamelijk aangewezen op Duitse en Engelstalige literatuur. Dat geldt ook voor oude portretten van Poedels: zij zijn geschilderd door de meest vooraanstaande Engelse kunstschilders.

Poedels zijn vertegenwoordigd geweest in het circus, bij het variété, kunnen truffels zoeken, zijn geleide- of hulphonden en kunnen deelnemen aan verschillende hondensporten.

Een prachtig schilderstuk van een Standaard Poedel, gefokt uit de lijn van de bekende Prins Alexander von Rödelheim. De kunstenaar is helaas onbekend.

Circus en variété

De Poedel is een van de meest veelzijdige honden die er bestaan. Zijn carrière als jachthond is weliswaar definitief voorbij, maar er zijn veel nieuwe bezigheden voor in de plaats gekomen. Poedels zijn vertegenwoordigd geweest in het circus, bij het variété, kunnen truffels zoeken, zijn geleide- of hulphonden en kunnen deelnemen aan verschillende hondensporten.

De Poedel van componist Richard Wagner volgde hem tot in de *orkestbak*

Tientallen bekende personen uit de geschiedenis zijn eigenaren van Poedels (geweest), onder anderen de Duitse kanselier F rst Bülow (1849-1929), de filosoof Schopenhauer (1788-1860), de Amerikaanse president Richard Nixon (1913-1994), actrice Elizabeth Taylor (1932-2011), Madame de Pompadour (1721-1764) en de componisten Ludwig van Beethoven (1770-1827) en Richard Wagner (1813-1883), wiens Poedel hem tot in de orkestbak van het Stadstheater in Maagdenburg volgde. In Frankrijk daalt de belangstelling voor de Poedel aan het begin van de twintigste eeuw. Zo zijn er in 1925 van de ruim driehonderd inschrijvingen op de tentoonstelling in Parijs slechts twintig een Poedel, twee jaar daarna elf en in 1930 doen maar zeven Poedels mee. Ook in 1933, maar onder de dan deelnemende Poedels is de beroemde *Kamp. Nunsoe Dapper*, die vanuit Engeland in Frankrijk wordt geïmporteerd en daar de naam *Footit de Madjig * krijgt. Met hem krijgt de Franse Poedel-fokkerij een uitmuntend verervende reu.

Foto: Marinus Nijhoff sr.

In het nabije verleden wordt er door een aantal kynologenclubs Concours d'Elegances met honden georganiseerd. De Standaard Poedel is daarvoor een van de meest geschikte honden. Op deze foto zien we de bekende Poedel-fokster en keurmeester lens Reijne-van Heuveln bij het door de KC Gouda georganiseerde evenement.

Dwergpoedels populair

In 1928 wordt in Nederland De Nederlandse Poedel Club opgericht (DNPC), later gewijzigd in Nederlandse Poedel Club (NPD). Men start met 19 leden en in 1938, bij het tienjarig bestaan, zijn het er 84. Na de Tweede Wereldoorlog bloeit het aantal honden; er worden 1482 Poedels in het Stamboek ingeschreven en 632 Dwergpoedels. Het jaar 1973 laat de immense populariteit van de Dwergpoedels en de teruggang van de Standaard Poedel zien: respectievelijk 9271 Dwergen en 65 Standaard Poedels. ■